

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

BİLEN VE ÇORUK / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 14895/05)

KARAR

STRAZBURG

8 Mart 2016

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Bilen ve Çoruk / Türkiye davasında,*Başkan,*

Julia Laffranque,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Georges Ravarani,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü*, Stanley Naismith'in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 9 Şubat 2016 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (14895/05 No.'lu) davanın temelinde, iki Türk vatandaşı olan Abdullah Bilen ve Cihan Çoruk'un ("başvuranlar") 20 Nisan 2005 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması'na İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuranlar, İzmir Barosu'na bağlı Avukatlar, D. Güzel Gürbüz ve H. H. Evin tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar özellikle, bildiriler dağıttıkları gerekçesiyle ceza kararnamesi yoluyla para cezasına mahkûm edilmeleri sebebiyle ifade ve dernek kurma özgürlüklerinin ihlal edildiğini iddia etmektedirler. Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürerek, başvuranlar ayrıca, söz konusu

dava çerçevesinde herhangi bir duruşma yapılmamasından ve savunma haklarına riayet edilmemesinden şikâyet etmektedirler.

4. Başvuru, 30 Mart 2009 tarihinde Hükümet'e tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuranlar, Abdullah Bilen ve Cihan Çoruk, sırasıyla 1983 ve 1981 doğumlu olup, İzmir'de ikamet etmektedirler.

6. Başvuranlar, olayların meydana geldiği dönemde, Emek Partisi'nin Emek Gençliği adı verilen gençlik örgütlenmesinin üyeleriydiler.

7. 5 Haziran 2003 tarihinde, başvuranlar, Hükümet'in Kürt halkı hakkındaki politikasını eleştiren, Emek Partisi'nin hazırladığı bildirimleri dağıtarak, söz konusu partinin örgütü tarafından düzenlenen bir kampanya çerçevesinde, Bingöl ilinde 1 Mayıs 2003 tarihinde meydana gelen depremin mağdurlarına para topladıkları hâlde jandarma görevlileri tarafından sorgulanmışlardır.

8. 5 Haziran 2003 tarihinde, Bornova Jandarma Komutanlığı tarafından başvuranların ifadeleri alınmıştır. Başvuranlar, herhangi bir ideolojik niyet taşımaksızın, yalnızca Bingöl depremi mağdurlarına destek olmak amacıyla ihtilaf konusu bildirimleri dağıttıklarını ifade etmişlerdir. Başvuran C. Çoruk, bir siyasi partiye üye olmadığını, ancak ihtilaf konusu bildirimlerin yasal bir siyasi partiye, bu durumda Emeğin Partisi'ne ait olduğunu bildiğini eklemiştir.

9. 6 Haziran 2003 tarihinde, Bornova Jandarma Komutanlığı, başvuranların, yetkili makamların izni olmaksızın, Bingöl depremi mağdurlarına destek olmaya yönelik bir kampanya çerçevesinde bir siyasi partinin (Emeğin Partisi) bildirimlerini dağıttıklarını belirterek, Bornova Cumhuriyet Savcılığı'na bir yazı göndermiştir.

10. 22 Haziran 2004 tarihinde, İzmir Sulh Ceza Mahkemesi, başvuranların her birini, yetkili makamların izni olmaksızın bildirimler dağıttıkları gerekçesiyle, ceza kararnamesi ile, 86.694.000 Türk lirası (TRL - yaklaşık 50 avro) para cezası ödemeye mahkûm etmiştir.

11. Söz konusu ceza kararnamesi, 1 Eylül 2004 tarihinde başvuranlara tebliğ edilmiştir.

12. Başvuranların temsilcisi, 8 Eylül 2004 tarihinde, ceza kararnamesine itiraz etmiştir. Söz konusu temsilci, dilekçesinde, Sözleşme'nin 10. maddesini ileri sürerek, bir siyasi partinin bildirimlerini dağıtmaları sebebiyle ceza kararnamesi yoluyla başvuranlara para cezası verilmesinin yasaya aykırı olduğunu iddia etmiştir. Bu bağlamda, söz konusu temsilci özellikle:

- Siyasi partilerin bildirimlerinin dağıtılmasını, kendi bakış açısına göre, önceden izin alma yükümlülüğünden muaf tutması bakımından, Dernekler Kanunu'nun 44. maddesine;

- Siyasi partilerin bildirimlerinin dağıtılması için, kendi ifadesine göre, bu muafiyeti onaylayan ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Ankara Valiliği'ne gönderilen 30 Nisan 1997 tarihli talimata atıfta bulunmuştur.

13. İzmir Asliye Ceza Mahkemesi, 13 Ekim 2004 tarihinde, başvuranların söz konusu cezanın yasal dayanağının bulunmamasına ilişkin argümanları hakkında karar vermeksizin, dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda başvuranların itirazını reddetmiştir.

14. Karar, 20 Ekim 2004 tarihinde, başvuranların avukatına tebliğ edilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

1. Ceza Kararnamesi

15. Olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan, eski Ceza Kanunu'nun 566. maddesinin 1. fıkrası aşağıdaki gibidir:

"Her kim, dikkatsizlik veya tecrübesizlik neticesi olsa bile her ne suretle olursa olsun şahıslara bir zarar veya eşyaya mühim bir ziyan vukuu tehlikesini tevlit ederse 15 günden aşağı olmamak üzere hafif hapis veya (...) aşağı olmamak üzere hafif para cezasına mahkûm edilir."

16. Olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

Madde 302

"Kanunda yazılı olan haller müstesna olmak üzere itiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Şu kadar ki icabında Cumhuriyet Müddeiumumîsi dinlenir.

İtiraz varit görülürse bunu tetkik eden merci aynı zamanda itirazın mevzuu olan mesele hakkında da karar verir."

Madde 343

(Kanun yararına temyiz başvurusuna ilişkin)

"Hâkim tarafından ve mahkemelerden verilen ve Temyiz Mahkemesince tetkik edilmeksizin kat'ileşen karar ve hükümlerde kanuna muhalefet edildiğini haber alırsa Adliye Vekili, o karar veya hükmün bozulması için Temyiz Mahkemesine müracaat etmesi için Cumhuriyet Başmüddeiumumiliğine yazılı emir verebilir. (...)"

Madde 386

"1. Sulh mahkemelerinin görevi içinde bulunan suçlara sulh hâkimi, duruşma yapmaksızın bir ceza kararnamesi ile karar verebilir.

2. Bu ceza kararnamesi ile ancak hafif veya ağır para cezasına veya nihayet üç aya kadar hafif hapis veya bir meslek ve sanatın icrasının tatiline veya müsadereye (...) hükmedilebilir.

(...)"

Madde 387

"Sulh hâkimi evvel emirde duruşma yapmaksızın ceza tertibini mahzurlu görürse işin duruşması için bir gün tayin eder."

Madde 390

"1. Ceza kararnamesi ile hafif hapis cezasına hükmedilmişse itiraz üzerine duruşma yapılır.

(...)

3. Ceza kararnamesiyle hafif veya ağır para cezasına ya da muayyen bir meslek veya sanatın tatiline veya müsadereye yahut bunlardan bir kaçına veya hepsine hükmedilmiş ise itiraz üzerine, Asliye Mahkemesi başkan veya hâkimi [işbu kanunun] 301, 302 ve 303 madde hükümlerine göre itirazı inceler (Bu fıkra, Anayasa Mahkemesi tarafından verilen 22 Ekim 2004 tarihli kararla yürürlükten kaldırılmıştır)."

17. 30 Haziran 2004 tarihinde verilen kararla, Anayasa Mahkemesi, oy birliğiyle, eski Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 390. maddesinin 3. fıkrasının Anayasa'nın 36. maddesine uygun olmadığına karar vererek, bu maddeyi iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi, ceza kararnamesine karşı yapılan itiraz hakkında karar vermeye yetkili olan Asliye Ceza Mahkemesi'nde duruşma yapılmamasının, adil yargılanma hakkını ihlal ettiği ve Sözleşme'nin 6. maddesi ve Anayasa'nın 36. maddesinde öngörüldüğü şekliyle, savunma haklarını kısıtladığı kanaatine varmıştır. Ceza kararnamesine ilişkin yargılama usulünün yasallığını vurgulayarak, Anayasa Mahkemesi, Asliye Ceza Mahkemesi'nde bir duruşma yapılması gerektiği kanısına varmıştır.

18. 1 Haziran 2005 tarihinde, yeni Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanunlarda, ceza kararnamesiyle ilgili herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

2. Bildiri dağıtılması

19. Eski Ceza Kanunu'nun 534. maddesi, bu tür bir iznin gerekli olduğu durumlarda, önceden izin alınmaksızın umumi ya da halkın girebileceği yerlerde bildiri dağıtılmasını suç saymıştır.

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni Ceza Kanunu, bundan böyle bu tür bir hüküm içermemektedir.

20. Siyasi partilere ilişkin kanunda, bildiri dağıtılmasına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bu kanun, 121. maddesinde, Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu'nda bulunan hükümler ile derneklerle ilgili diğer mevzuatlarda yer alan hükümlerin, kendi hükümlerine aykırı olmaması sebebiyle, siyasi partilere uygulanabileceğini öngörmektedir.

21. Birçok kanunda değişiklik öngören, 2 Ocak 2003 tarihli 4778 sayılı Kanun ile getirilen yasal değişiklikten önce, 6 Ekim 1983 tarihli 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun, "Bildiri yayınlanması" başlıklı 44. maddesinin 1. ve 2. fıkraları, derneklerin hazırladığı bildiri metnini Valilik İdaresi ile Cumhuriyet Savcılığı'na önceden verme yükümlülüğünü öngörmekteydi. Söz konusu maddenin 4. fıkrası uyarınca, bu hüküm, siyasi partiler hakkında uygulanamaz nitelikteydi.

Buna karşın, olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olduğu şekliyle, 2908 sayılı Kanun'un 44. maddesi, yukarıda belirtilen yasal değişikliğin yürürlüğe girdiği, 11 Ocak 2003 tarihinden itibaren siyasi partiler için de geçerli olmak üzere, dernekler için bildiri dağıtılması amacıyla önceden bildiri metnini verme konusunda herhangi bir yükümlülük öngörmemektedir.

2908 sayılı Kanun, son olarak, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun yürürlüğe girdiği, 23 Kasım 2004 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

22. Dosyadan, (İçişleri Bakanlığı) Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Ankara Valiliği'nin dikkatine sunulan, 30 Nisan 1997 tarihli talimatta, siyasi partilerin bildirimlerinin dağıtılması için izin alma yükümlülüğünden muaf tutulmaya ilişkin uygulamanın açıklandığı anlaşılmaktadır.

23. Öte yandan, mevcut davaya büyük ölçüde benzeyen bir davada, Türk Yargıtay'ının, ilk derece mahkemesinin kararını 2007 yılında bozduğu aşikârdır, ancak Yargıtay, bu kararı, 2908 sayılı Kanun'un 44. maddesi uyarınca, siyasi partilerin bildirimler dağıtmak için önceden izin alma şartına tabi tutulmadıkları kanaatine vararak, mevcut davaya uygulanabilecek olan hükümlerle aynı olan, medeni hukuk ve ceza hukuku alanındaki yasal hükümlerin yürürlükte olduğu bir dönemde, 2000 yılında yaşanan olaylar bakımından bozmuştur (bk. *Çaralan/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 28889/02, 8 Kasım 2007)).

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. HÜKÜMET'İN İLK İTİRAZLARI HAKKINDA

24. Hükümet, her şeyden önce başvurunun geç sunulduğunu ileri sürmektedir. Hükümet:

- Altı aylık süre kuralının Asliye Ceza Mahkemesi kararının tebliğ edildiği, 20 Ekim 2004 tarihinden itibaren işlemeye başladığını;
- Mahkeme kalemi tarafından basılan mühürde, başvurunun yapıldığı tarihin 21 Haziran 2005 olarak görüldüğünü ve bu tarihin, içinde orijinal başvuru formu bulunan zarfın üzerinde yer alan posta mührünün tarihi olduğunu ifade etmektedir.

25. Başvuranlar, Hükümet'in itirazını reddetmektedirler. Başvuranlar, Mahkeme ile olan ilk yazışmalarının 20 Nisan 2005 tarihinde faks ile gönderildiğini ileri sürmektedirler.

26. Mahkeme öncelikle, başvurunun esasına dair incelemenin bilhassa, yalnızca iç hukuk yollarının tüketilmesinin ardından ve iç hukuktaki kesinleşmiş karar tarihinden itibaren altı aylık bir süre içinde Mahkeme'ye başvurulabileceğini belirten, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında ifade edilen koşulların bir araya gelmesini gerektirdiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, altı aylık süre kuralının, hukuki güvenliği ve Sözleşme bakımından ihtilaf konusu davaların makul bir sürede incelenmesini sağlama amacı taşıdığı kanısına varmaktadır (*Sabri Güneş/Türkiye* [BD], No. 27396/06, § 39, 29 Haziran 2012). Mahkeme, bu durumda altı aylık süre kuralının kesinleşmiş kararın tebliğ edildiği, 20 Ekim 2004 tarihinde işlemeye başladığını tespit etmektedir (bk. 14. paragraf).

27. Başvurunun yapıldığı tarihle ilgili olarak, Sözleşme organlarının yerleşik içtihadı ve 1 Ocak 2014 tarihinden önce yürürlükte olduğu şekliyle, Mahkeme İçtüzüğü'nün 47. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, Mahkeme, kendisinin Mahkeme'ye başvurma niyetinde olduğunu belirten ve başvurunun niteliğini özet olarak ifade eden, başvuranın ilk yazışmasının gönderildiği tarihte başvurunun yapıldığının kabul edildiğini hatırlatmaktadır. Faksla yapılabilmemiş olan bu ilk yazışma, altı aylık sürenin işleyişini durdurmuştur (bk. *Ghellam/Fransa* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 46055/11, 14 Ocak 2014). Bu bağlamda, Mahkeme, bir başvurunun yapılması için daha sıkı koşulların, yalnızca Mahkeme İçtüzüğü'nün yeni 47. maddesi ile 1 Ocak 2014 tarihinden itibaren gerekli olduğunu kaydetmektedir (*Oliari ve diğerleri/İtalya*, No. 18766/11 ve 36030/11, §§ 67-68, 21 Temmuz 2015, ve *Bondavalli/İtalya*, No. 35532/12, § 52, 17 Kasım 2015).

28. Somut olayda, Mahkeme ile olan ilk yazışma, başvuranların temsilcisi tarafından 20 Nisan 2005 tarihinde faksla gönderilmiştir. 27

Mayıs 2005 tarihli yazıyla, Mahkeme kalemi, Mahkeme İçtüzüğü'nün 45. ve 47. maddeleri uyarınca, başvuranları, davalarının incelenmesi amacıyla usulüne uygun olarak doldurulmuş ve ilgili belgeler eklenmiş olan başvuru formunu, Mahkeme kaleminin gönderdiği yazının tarihinden itibaren altı haftalık bir süre içinde göndermeye davet etmiştir (1 Ocak 2014 tarihinden önce yürürlükte olan, davanın açılmasına ilişkin pratik yönergenin 4. paragrafı ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 47. maddesinin 5. fıkrası için bk. yukarıda anılan *Ghellam/Fransa* kararı, §§ 29 ve 30). Mahkeme kalemi aynı zamanda, ilgiliyi, bu süreye riayet etmediği takdirde, başvurunun yapıldığı tarihin, tamamlanan başvuru formunun gönderildiği tarih olabileceği yönünde bilgilendirmiştir. Form ve belgeler, 8 Haziran 2005 tarihinde gönderilmiş ve Mahkeme kalemi tarafından 21 Haziran 2005 tarihinde, dolayısıyla tanınan süre içinde alınmıştır.

29. Somut olayda, Mahkeme, başvurunun aslının yukarıda belirtilen, davanın açılmasına ilişkin pratik yönerge uyarınca sekiz haftalık süre içinde postayla gönderildiğini dikkate alarak, altı aylık süreye uyulduğunu tespit etmektedir ve dolayısıyla başvuranların, başvurunun yapıldığı dönemde yürürlükte olduğu şekliyle, 47. maddenin gerektirdiği koşullara riayet ettikleri kanısına varmaktadır.

30. Bu nedenle, Mahkeme, Hükümet'in ilk itirazını reddetmektedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

31. Başvuranlar, savunma haklarını kullanmalarını engellediği kanaatine vararak, duruşma yapılması hakkından yararlanamamalarından şikayet etmektedirler. Başvuranlar aynı zamanda, davalarının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakkaniyete uygun olarak görülmediği kanısındadırlar. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürmektedirler. Söz konusu maddenin somut olaya ilişkin kısmı aşağıdaki gibidir:

"Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, (...) hakkaniyete uygun ve kamuya açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir. "

A. Kabul edilebilirlik hakkında

32. İzmir Sulh Ceza Mahkemesi ve Asliye Ceza Mahkemesi'nin bağımsız ve tarafsız olmadığı yönündeki iddialarla ilgili şikâyete ilişkin olarak, Mahkeme, başvuruların bu şikâyeti desteklemediklerini ve ileri sürüldüğü şekliyle, bu şikâyete dair incelemenin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğini gösteren herhangi bir bulgunun tespit edilmesine imkân vermediği kanısına varmaktadır (diğer kararlar arasında, bk. *Saygılı ve diğerleri/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 19353/03, 5 Ocak 2006). Mahkeme, bu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ile 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiği kanaatine varmaktadır.

33. Mahkeme, duruşma yapılmaması sebebiyle savunma haklarının ihlaliyle ilgili olması nedeniyle, Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamındaki şikâyetlerin geri kalanının, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmektedir. Mahkeme diğer taraftan, bu şikâyetlerin başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığı kanaatindedir. Dolayısıyla bu şikâyetlerin kabul edilebilir olduğuna karar vermek gerekmektedir.

B. Esas Hakkında

34. Hükümet:

- Ceza kararnamesinin bir karar olmadığını, ancak hafif olduğu belirtilen davalar için basitleştirilmiş bir yargılama usulü olduğunu;

- Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu'nun, ön ödeme cezasının basit suçlar için bu yolla verilebileceğini ve ön ödemenin yerine getirilmemesinin kendiliğinden duruşma yapılmasına neden olacağını öngördüğünü;

- Bu tür bir sistemin Sözleşme'nin 6. maddesinin gereklilikleriyle uyumlu olduğunu ileri sürmektedir.

35. Başvuranlar, kendi iddialarını savunmaya devam etmektedirler.

36. Mahkeme, mevcut durumda ileri sürülen şikâyetlere benzer şikâyetleri daha önce incelediğini ve başvuranların ulusal mahkemeler huzurunda duruşma yapılması hakkında yararlanamadıkları gerekçesiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (bk., diğer kararlar arasında, *Karahanoglu/Türkiye*, No. 74341/01, §§ 35-39, 3 Ekim 2006, *Oyman/Türkiye*, No. 39856/02, §§ 21-23, 20 Şubat 2007, *Yener ve Albayrak/Türkiye*, No. 42900/04, §§ 13-15, 26 Ocak 2010, ve *Yoslun/Türkiye*, No. 2336/05, §§ 26-29, 10 Şubat 2015).

37. Mevcut davayı yeniden ele alarak, Mahkeme, Hükümet tarafından, farklı bir sonuca varmasını sağlayacak nitelikte ikna edici herhangi bir olgu ya da argüman sunulmadığı kanısına varmaktadır.

38. Mahkeme, başvuranların, yargılamanın hiçbir aşamasında, yerel mahkemeler huzurunda duruşma yapılması hakkında yararlanamadıklarını kaydetmektedir: Ne ceza kararnamesi ile karar veren Sulh Ceza Mahkemesi ne de itiraz hakkında karar veren Asliye Ceza Mahkemesi herhangi bir duruşma yapmamıştır. Bu nedenle, başvuranlar hiçbir zaman, davaları hakkında karar vermeye yetkili hâkimlerin huzuruna bizzat çıkma imkânına sahip olamamışlardır.

39. Dolayısıyla, Mahkeme, başvuranların davasının, kendisine başvuru mahkemeler tarafından kamuya açık olarak görülmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği kanısına varmaktadır.

III. SÖZLEŞME’NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

40. Başvuranlar:

– para cezası ödemeye mahkûm edilmeleri nedeniyle ifade özgürlüğü haklarının ihlal edildiğinden;

– bir siyasi parti binasında herhangi bir mahkeme kararı olmaksızın yapılan arama nedeniyle Sözleşme’nin 11. maddesiyle güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğinden yakınmaktadırlar.

Başvuranların şikâyetlerini dile getirme şekilleri dikkate alındığında ve söz konusu şikâyetlerin özünde ifade özgürlüğü hakkının kullanımı ile ilgili olması nedeniyle Mahkeme söz konusu şikâyetleri Sözleşme’nin yalnızca 10. maddesi açısından incelemeye karar vermektedir. İşbu maddenin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve verme özgürlüğünü de kapsar. (...)

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi (...) için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

41. Hükümet, başvuranların iddiasına karşı çıkmaktadır. Jandarma Komutanlığı tarafından alınan ifadelerinde, Çoruk, bir siyasi parti üyesi olmadığını belirtmiş olmasına rağmen, Bilen bu bağlamda herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Bu nedenle, Ceza Kanunu’nun 543. maddesi uyarınca başvuranlar hakkında soruşturma/dava açılmıştır. Hükümet, verdikleri ifadelerden anlaşıldığı üzere, başvuranların, Bingöl’de

yaşayanlara yardım etmek amacıyla düzenlenen bağış toplama faaliyetine katılmak için izin almadan bildiri dağıttıklarını iddia etmektedir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

42. Öncelikle, bahse konu siyasi parti binasında yapılan sözde arama ile ilgili olarak, Mahkeme, başvuruların bu tür bir arama yapıldığını doğrulayan herhangi bir belge ibraz etmediklerini; bu nedenle söz konusu şikâyetin dayanaktan yoksun olduğunu gözlemlemektedir.

43. Bu itibarla, işbu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

44. Öte yandan Mahkeme, başvuruların Ceza Kanunu'nun 534. maddesi uyarınca mahkûm edilmeleri ile ilgili olarak ise, söz konusu şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabul edilemezlik engeli bulunmadığını tespit etmektedir.

45. Bu nedenle, işbu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların İddiaları

46. Başvuranlar, bir siyasi partinin bildirimlerini dağıttıkları gerekçesiyle Ceza Kanunu'nun 534. maddesi uyarınca para cezası verilmesinden şikâyet etmektedirler. Bunun yanı sıra, siyasi parti bildiri dağıtma nedeniyle ceza kararnamesiyle para cezasına mahkûm edilmelerinin hukuka aykırı olduğunu ifade etmektedirler. Bu bağlamda, bilhassa:

– Kendi ifadelerine göre, siyasi parti bildirilerinin dağıtılmasının önceden izin alma yükümlülüğünden muaf tutulduğunu belirten, Dernekler Kanunu'nun 44. maddesine;

– Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Ankara Valisine gönderilen ve söz konusu muafiyeti onayladığını iddia ettikleri, 30 Nisan 1997 tarihli yönergeye/talimata atıfta bulunmaktadır.

47. Hükümet, söz konusu müdahalenin yasal dayanağının mülga Ceza Kanunu'nun 534. maddesi olduğunu belirtmektedir.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

a. Müdahalenin varlığı hakkında

48. Mahkeme, başvuranların mülga Ceza Kanunu'nun 534. maddesi gereğince mahkûm edilmelerinin, ifade özgürlüğü haklarına bir müdahale olarak değerlendirildiğinin açıkça anlaşıldığını ve bu duruma tarafların hiçbirinin itiraz etmediğini tespit etmektedir.

49. Böylesi bir müdahale “kanun tarafından öngörülmedikçe”, 10. maddenin 2. fıkrasında belirtilen meşru amaçlardan bir ya da birkaçını amaçlamadıkça ve bu amaçlara ulaşmak için “demokratik bir toplumda gerekli” olmadıkça 10. maddeye aykırıdır. Mahkeme, öncelikle, söz konusu müdahalenin “kanunla öngörülüp öngörülmediğini” araştıracaktır.

b. Kanun tarafından öngörülme

50. Mahkeme, Sözleşme'nin 8 ila 11. maddelerinde yer alan “kanunla öngörülen” ifadesinin, öncelikle şikâyet edilen tedbirin iç hukukta yasal bir dayanağının olması gerektiğini belirttiğini ve aynı zamanda kanunun niteliğine atıf yaptığını hatırlatmaktadır: bu ifade, kanunun, ilgili kişiler için erişilebilir olmasını ve davanın koşullarında belirli bir eylemden kaynaklanabilecek sonuçların, makul bir dereceye kadar öngörülebilmesi için, yeterince açık bir şekilde belirtilmesini gerektirmektedir (bk. diğer

kararlar arasında, *Fernández Martínez/İspanya* [BD], No. 56030/07, § 117, AİHM 2014 (özetler) ve *Khoroshenko/Rusya* [BD], No. 41418/04, § 110, AİHM 2015).

51. Bu gereklilikleri karşılamak için ise, Sözleşme ile güvence altına alınan haklara kamu gücü tarafından keyfi biçimde zarar verilmesini önlemek amacıyla iç hukuk kuralları belli bir koruma sağlamak zorundadır. Temel haklar ile ilgili olgular söz konusu olduğunda, şayet tanınan takdir yetkisi için bir sınır belirlenmemişse, ilgili kanun, Sözleşme ile tanınan, demokratik toplumun temel ilkelerinden birini oluşturan hukukun üstünlüğü ilkesine aykırı düşecektir. Bu nedenle, kanunun, böyle bir yetkinin kullanılmasına ilişkin kapsam ve usulleri yeterli açıklıkla tanımlaması gerekmektedir (bk. *Bykov/Rusya* [BD], No. 4378/02, § 78, 10 Mart 2009 ve daha yakın zamanda, *Roman Zakharov/Rusya* [BD], No. 47143/06, § 230, AİHM 2015).

52. Mevcut durumda, Mahkeme öncelikle, başvuruların, Bingöl depremi mağdurlarına destek olmaya yönelik bir kampanya kapsamında Emek Partisi'nin gençlik örgütlenmesinin hazırladığı bildirimleri dağıttıkları gerekçesiyle Ceza Kanunu'nun 534. maddesi uyarınca mahkûm edildiklerini gözlemlemektedir (yukarıda 7. paragraf). Mahkeme bu nedenle, ihtilaf konusu müdahalenin yasal dayanağının Ceza Kanunu'nun 534. maddesi olması ilkesinden hareket edecektir.

53. Mahkeme hâlihazırda, davanın kendine özgü koşullarını dikkate alarak, kanunun niteliğiyle ilgili koşula da uyulup uyulmadığını araştırmalıdır.

54. Mahkeme öncelikle, kanunun erişilebilir olup olmadığı hususunun taraflar arasında ihtilaf konusu yapılmadığını tespit etmektedir.

55. Söz konusu kanunun öngörülebilirliğine ilişkin olarak, Mahkeme, Hükümet'in ihtilaf konusu bildirimlerin bir siyasi parti tarafından hazırlanmasına itiraz etmediğini gözlemlemektedir. Kendi görüşleri kapsamında, Hükümet yalnızca, ihtilaf konusu bildirimlerin dağıtılmasında

başvuranların taşıdıkları niyetle ilgili iddiaları incelemiştir (bk. yukarıda 41. paragraf). Aynı şekilde, Jandarma Komutanlığı tarafından Bornova Cumhuriyet Savcılığı'na gönderilen, 6 Haziran 2003 tarihli yazıdan, ihtilaf konusu bildirimlerin bir siyasi parti ile ilgili olduğu ve Bingöl depremi mağdurlarına destek olmak amacıyla düzenlenen bir kampanya çerçevesinde hazırlandığı anlaşılmaktadır (yukarıda 9. paragraf). Bu bağlamda, Mahkeme, iç hukukta, bir siyasi parti bildirimlerinin dağıtılmasının, hangi koşullarda, Ceza Kanunu'nun 534. maddesi bakımından gereken, önceden izin alma şartından muaf tutulması gerektiğinin yeterince açık şekilde ifade edilip edilmediğini denetlemelidir.

56. Mahkeme, mahkemelere atfedilen karar verme görevinin, içeriği mutlak bir açıklıkla düzenlenmeyen normların yorumlanması konusunda var olabilecek şüphelerin giderilmesini sağladığını hatırlatmaktadır (bk. *RTBF/Belçika*, No. 50084/06, § 112, AİHM 2011 (alıntılar)).

57. Somut olayda, Mahkeme, olayların meydana geldiği dönemde, bildiri dağıtılmasını düzenleyen iki hükmün mevcut olduğunu kaydetmektedir. Ceza Kanunu'nun 534. maddesinin önceden izin alınmaksızın umumi yerlerde bildiri dağıtılmasını suç saymasına (yukarıda 19. paragraf) rağmen, 2908 sayılı Kanun'un 44. maddesi, olayların yaşandığı dönemde yürürlükte olduğu şekliyle, siyasi partiler için de geçerli olmak üzere, dernekler için herhangi bir izin alma yükümlülüğü öngörmemekteydi. Aynı şekilde, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Ankara Valiliği'ne gönderilen 30 Nisan 1997 tarihli talimata göre, siyasi parti bildirimlerinin dağıtılması, önceden izin alma şartından muaf tutulmaktaydı (bk. yukarıda 22. paragraf).

58. Bu bağlamda, Mahkeme özellikle, 8 Eylül 2004 tarihli itiraz dilekçelerinde başvuranların, söz konusu bildirimlerin bir siyasi parti tarafından hazırlandığını ve bu nedenle, Dernekler Kanunu'nun 44. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, bu bildirimlerin dağıtılmasının önceden izin

alma kuralına tabi tutulmadığını haklı olarak vurguladıklarını gözlemlemektedir.

59. Oysa Mahkeme, Sulh Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilen gerekçenin metninde, bu mahkemenin, başvuruların, Ceza Kanunu'nun 534. maddesine nazaran, kendi ifadelerine göre, özel bir kanunu teşkil eden ve siyasi partilerin bildiri dağıtmak için önceden izin almakla yükümlü olmadıklarını belirten, Dernekler Kanunu'nun 44. maddesinin uygulanabilirliği bağlamında sundukları argümana cevap vermediğini kaydetmektedir. Başvuranlar tarafından maruz kalınan mahkûmiyet kararının olası bir yasal dayanağının bulunmamasına ilişkin sorundan bağımsız olarak, bu yönde hareket eden Türk Yargıtay'ı tarafından söz konusu yasal hükümlerin yorumlanması (yukarıda 23. paragraf) dikkate alındığında, söz konusu kanun, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen kriterleri karşılamak amacıyla yeterli açıklık ve öngörülebilirlik gerekliliklerini her halükarda yerine getirmemekteydi, zira davanın kendine özgü koşullarında, yalnızca bir siyasi partinin hazırladığı bildirilerin dağıtılmasının Türk Ceza Kanunu'nun 534. maddesi hükümleri uyarınca cezalandırılabilir nitelikte olduğunu öngörmek mümkün olmamaktaydı.

60. Müdahalenin kanunla öngörülmediği sonucuna varan Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasının gerektirdiği diğer koşullara - yani meşru bir amacın varlığı ve demokratik bir toplumda müdahalenin gerekliliği - somut olayda riayet edilip edilmediğini denetlemesinin gerekli olmadığı kanaatindedir.

61. Bu nedenle, Sözleşme'nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

62. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

63. Başvuranlar, tanınan süre içinde herhangi bir adil tazmin talebi sunmamışlardır.

64. Dolayısıyla Mahkeme, bu bağlamda, başvuranlara herhangi bir meblağ ödenmesinin gerekli olmadığı kanısına varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun, (duruşma yapılmamasıyla ilgili olması sebebiyle) Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ve (başvuranların cezai alanda mahkûm edilmeleri nedeniyle) Sözleşme'nin 10. maddesi bağlamındaki şikâyetlere ilişkin kısmının kabul edilebilir olduğuna ve geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğine;
3. Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş; ardından Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 8 Mart 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Julia Laffranque
Başkan